

ЩОДО ПРОБЛЕМ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ

Малі підприємства відіграють важливу роль у розвитку національної економіки. Втім, останніми роками діяльність значної частки суб'єктів малого підприємництва є збитковою, що обумовлено не лише фінансово-економічною нестабільністю, а й все ще високими адміністративними бар'єрами. Серед основних проблем розвитку малих підприємств в Україні за результатами опитування виявлено обмежений доступ до фінансових ресурсів (57 %), податковий тиск (54 %). Разом із цим, серед очікуваних напрямів підтримки підприємництва визначено саме фінансово-кредитну (78 %), інфраструктурну (68 %), стимулювання інновацій та експорту (65 %) [1]. Держава переймається більше забезпеченням стабільних умов для функціонування і розвитку великих підприємств, оскільки вони є більш законослухняними та дисциплінованими щодо сплати податків і у значних розмірах, що є вигідним для державного бюджету і забезпечує його збагачення. Проте, малі підприємства є основним резервом для забезпечення робочих місць та зменшення безробіття в країні [2].

За оцінками потреби малого бізнесу у запозичених коштах забезпечується лише на 17–20 % [3]. Питома частка кредитів, наданих суб'єктам малого підприємництва, в загальному кредитному портфелі комерційних банків на протязі останніх 10–12 років не перевищувала

14%, а рівень мікрокредитування, який є основним зовнішнім джерелом фінансування традиційних малих підприємств, значно менший. Для суб'єктів малого підприємництва в Україні головними недоліками кредиту як джерела фінансування є тривалий термін ухвалення рішення про надання кредитів, їх коротко- та середньостроковий характер, нестача інформації про кредитні ресурси, вимоги щодо розкриття інформації. Починаючи з 2013 р. значно зросла вартість кредитних ресурсів для суб'єктів господарювання – 16–22 % річних [4]. Високі ризики кредитування сегменту малого і середнього бізнесу і нестабільна ситуація на фінансовому ринку не дають комерційним банкам змоги активно кредитувати невеликі компанії за ставками, порівнянними із кредитами для великого бізнесу. Такий стан фінансово-кредитного ринку України не сприяє розвитку МСП та ускладнює доступ до фінансових ресурсів для малого бізнесу. Хоча у 2018 р. зростає пропозиція банківських продуктів саме для малих і середніх підприємств, обсяг їх кредитування все ще незначний.

Розвиток малого підприємництва на рівні регіонів істотно відрізняється від регіону до регіону. Крім того, в деяких регіонах реалізуються стратегії чи програми розвитку малого і середнього підприємництва, в деяких – ні, до того ж їх якість та ефективність варіюються. Сьогодні інфраструктура підтримки малого і середнього підприємництва складається з: торгово-промислових палат, профільних структурних підрозділів органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади, громадських організацій та об'єднань підприємств тощо. Її розвиток відіграє важливу роль у розвитку малого і середнього бізнесу [1; 4–5]. Крім того, відповідно до Закону України «Про засади державної регіональної політики» та постанови Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2016 р. № 258 «Про затвердження Типового положення про агенцію регіонального розвитку» передбачається створення 25 агенцій регіонального розвитку з метою підтримки малого і середнього підприємництва на регіональному рівні. В результаті на сьогодні малі підприємства в Україні отримали доступ до допомоги, у тому числі й до фінансової, від Фонду підтримки підприємництва України та за Регіональними програмами підтримки підприємництва. Втім ефективність такої підтримки з боку державних і місцевих органів влади знижується в результаті фінансово-економічної нестабільності.

Проблемою є й те, що малі підприємства сьогодні не можуть повноцінно виконувати роль стимулятора інноваційного розвитку в Україні через відсутність у чинному законодавстві визнання та закріплення цієї функції за малими підприємствами з визначенням відповідних важелів регулювання державою інноваційних процесів. Так Рамкова програма Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт 2020» має загальний бюджет на 2014–2020 роки для всіх країн у розмірі близько 80 млрд. євро без урахування приватних інвестицій [3]. Програма спрямована на здійснення інновацій та винаходів, зокрема шляхом трансферу нових технологій з лабораторії на ринок. Однак вітчизняні суб'єкти малого підприємництва на сьогодні загалом не змогли скористатися інструментом зазначеної Рамкової програми, в якому був закладений великий обсяг фінансування для інноваційних компаній. З 44 проектів, які отримали фінансування на суму 7 млн. євро, тільки два – для суб'єктів малого і середнього підприємництва.

Отже, фінансова підтримка малих підприємств вкрай обмежена, несистемна, програми не користуються популярністю серед підприємців, відсутня мотивація їх використання в результаті високих адміністративних витрат тощо. При цьому, держава на сьогодні хоч і приймає участь у підтримці розвитку малого підприємництва, але заходи не носять комплексного, системного характеру. В результаті інфраструктура фінансового розвитку малих підприємств формується вкрай повільно.

Список використаних джерел:

1. Мельник В.М., Ломачинська І.А. Роль держави у фінансовому забезпеченні малого і середнього підприємництва в Польщі: висновки для України. Економічний вісник: серія фінанси, облік, оподаткування. 2017. №1. С. 120–128.
2. Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року. Розпорядження КМУ від 24 травня 2017 р. № 504. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250167535>

3. Фінансове забезпечення розвитку суб'єктів підприємництва реального сектору економіки : колективна монографія / за заг. ред. В.П. Ільчука. Чернігів : ЧНТУ, 2017. 272 с.

4. Жежерун Ю.В. Міжнародний досвід банківського кредитування малого і середнього підприємництва. Фінансовий простір. 2017. №1 (25). С. 27–32.

5. Ломачинська І.А. Удосконалення фінансового забезпечення малого і середнього підприємництва в Україні в контексті польського досвіду. A conceptual framework for economic growth in the age of globalization : kollektive monograph. Verlag SWG imex GmbH Nunberg, Deutschland, 2016. P. 253–263.